

DAVLAT SIYOSIY IMIJINI SHAKLLANTIRISHDA RAQAMLI KOMMUNIKATSIYA VA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING ROLI

Sitara Farmonova

**O‘zbekiston jurnalistika va ommaviy
kommunikatsiyalar universiteti magistranti
Toshkent, O‘zbekiston**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20265649>

Annotatsiya: Mazkur tezisda davlat siyosiy imijini shakllantirishda zamonaviy kommunikatsiya vositalarining, xususan, Oliy Majlis Qonunchilik palatasining rasmiy veb-sayti hamda ijtimoiy tarmoqlardagi rasmiy sahifalari, shuningdek, «O‘zbekiston 24» telekanalining o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli kommunikatsiya muhitining rivojlanishi, siyosiy imijga ta’sir etuvchi omillar hamda kontentning mazmuniy va diskurs xususiyatlari o‘rganiladi. Shuningdek, davlat organlari faoliyatining ochiqligi va shaffofligi, axborotning tezkorligi hamda auditoriya bilan interaktiv muloqot darajasi siyosiy ishonchni shakllantirishdagi muhim omillar sifatida ko‘rib chiqiladi. Empirik ma’lumotlar asosida televideniye va ijtimoiy tarmoqlarning siyosiy imijga ta’siri baholanadi. Natijada, samarali siyosiy kommunikatsiya uchun ikki tomonlama muloqotni kuchaytirish zarurligi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: siyosiy imij, PR, raqamli kommunikatsiya, onlayn platforma, Oliy Majlis, televideniye, ijtimoiy tarmoqlar, kontent-analiz, diskurs, auditoriya, interaktivlik, ishonch.

Zamonaviy axborot jamiyatida siyosiy kommunikatsiya tizimi tubdan o‘zgarib, davlat organlari faoliyati keng jamoatchilikka yetkazilishining yangi mexanizmlari shakllandi. An’anaviy ommaviy axborot vositalari bilan bir qatorda raqamli platformalar, xususan, ijtimoiy tarmoqlar va onlayn media vositalari siyosiy axborotni tarqatishning asosiy kanallaridan biriga aylandi. Ushbu jarayon davlat siyosiy imijini shakllantirishda ham muhim o‘zgarishlarga sabab bo‘ldi. Endilikda siyosiy imij faqat rasmiy bayonotlar orqali emas, balki kontentning qanday shaklda, qaysi platformalarda va qanday kommunikativ strategiyalar asosida taqdim etilishi orqali shakllanmoqda.

Siyosiy imij davlat hokimiyati organining jamiyatdagi qabul qilinish darajasini ifodalovchi muhim tushuncha hisoblanadi. U fuqarolarning davlat organlariga bo‘lgan ishonchi, munosabati va qarashlari bilan bevosita bog‘liqdir. Shu bois siyosiy imijni shakllantirish jarayoni strategik yondashuvni talab etadi. Ayniqsa, raqamli kommunikatsiya muhitida davlat organlari faoliyatining ochiqligi, shaffofligi va tezkorligi asosiy mezonlarga aylangan [2]. O‘zbekiston sharoitida ham davlat boshqaruvi tizimida raqamli transformatsiya jarayonlari izchil amalga oshirilmoqda. “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi doirasida davlat organlari faoliyatini raqamlashtirish, elektron hukumat tizimini rivojlantirish hamda fuqarolar bilan muloqotni kuchaytirish ustuvor vazifalar sifatida belgilangan [1]. Mazkur strategiya siyosiy kommunikatsiya tizimini modernizatsiya qilishga xizmat qilmoqda.

Oliy Majlis Qonunchilik palatasi mamlakatdagi asosiy qonun chiqaruvchi organ sifatida o‘z faoliyatini keng jamoatchilikka yetkazishda zamonaviy kommunikatsiya vositalaridan faol foydalanmoqda. Rasmiy veb-sayt, Telegram, Facebook va YouTube kabi platformalar parlament faoliyatining asosiy axborot manbalari hisoblanadi. Ushbu platformalar orqali qonun ijodkorligi jarayoni, deputatlar faoliyati va parlament majlislari muntazam yoritib borilmoqda. Bu esa davlat organining ochiqligini ta’minlash bilan birga uning ijobiy siyosiy

imijini shakllantirishga xizmat qiladi [3]. Onlayn platformalar parlament va jamiyat o'rtasida yangi kommunikativ makon yaratdi. Endilikda fuqarolar nafaqat axborot iste'molchisi, balki kommunikatsiya jarayonining faol ishtirokchisiga aylangan. Ijtimoiy tarmoqlar orqali foydalanuvchilar fikr bildirish, muhokamalarda ishtirok etish hamda o'z munosabatini bildirish imkoniyatiga ega bo'ldi. Bu esa siyosiy kommunikatsiyaning bir tomonlama modeldan ikki tomonlama modelga o'tishini ta'minlamoqda [4].

Shu bilan birga, amaliy tahlillar shuni ko'rsatadiki, Oliy Majlis Qonunchilik palatasining onlayn platformalaridagi kommunikatsiya hali to'liq interaktiv darajaga yetmagan. Foydalanuvchilarning izohlari va murojaatlariga tezkor javob berish tizimi yetarli darajada shakllanmagan. Ko'p hollarda kommunikatsiya bir tomonlama axborot uzatish bilan cheklanib qolmoqda. Bu esa siyosiy imijni shakllantirish jarayonida muayyan cheklovlarni yuzaga keltiradi [3]. Kontent tahlili shuni ko'rsatadiki, parlament platformalarida berilayotgan materiallar asosan rasmiy va informativ xarakterga ega. Qonun loyihalari, rasmiy bayonotlar va majlis materiallari ustunlik qiladi. Analitik va tanqidiy materiallar ulushi esa nisbatan kam. Bu holat davlat organining barqaror va jiddiy imijini yaratishga xizmat qilsa-da, kommunikatsiyaning muvozanatli bo'lishiga to'sqinlik qilishi mumkin.

Raqamli kommunikatsiyaning muhim jihatlaridan biri — auditoriya bilan interaktiv muloqotdir. Zamonaviy PR nazariyasiga ko'ra, samarali kommunikatsiya ikki tomonlama muloqotga asoslanishi lozim. Ya'ni, davlat organi nafaqat axborot uzatishi, balki fuqarolarning fikrlarini tinglashi va ularga javob berishi zarur [2]. Biroq amaliyotda bu model hali to'liq shakllanmagan. Ijtimoiy tarmoqlarning rivojlanishi siyosiy kommunikatsiyada yangi imkoniyatlar bilan birga muammolarni ham yuzaga keltirdi. Axborot oqimining tezligi ortishi natijasida dezinformatsiya va manipulyativ kontent tarqalish xavfi ham kuchaymoqda. Bu esa siyosiy imijga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu bois davlat organlari axborot siyosatini yuritishda nafaqat tezkorlik, balki aniqlik va ishonchlikni ham ta'minlashi zarur [4].

Televideniye esa siyosiy kommunikatsiyaning an'anaviy, ammo hanuzgacha eng ta'sirchan vositalaridan biri bo'lib qolmoqda. Xususan, «O'zbekiston 24» telekanali mamlakatdagi rasmiy axborot siyosatini amalga oshiruvchi asosiy platformalardan biri hisoblanadi. Telekanal orqali davlat siyosati, Prezident faoliyati va ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar keng yoritiladi [3]. Kontent-analiz natijalari shuni ko'rsatadiki, telekanalda berilayotgan materiallar asosan ijobiy diskurs asosida shakllantirilgan. Davlat siyosati va Prezident faoliyati ko'proq muvaffaqiyatli va samarali tarzda taqdim etiladi. Bu esa ijobiy siyosiy imijni shakllantirishga xizmat qiladi, biroq muvozanatli axborot berish nuqtayi nazaridan ayrim cheklovlarni yuzaga keltirishi mumkin [3].

Diskurs tahlili shuni ko'rsatadiki, telekanal materiallarida legitimlashtiruvchi narrativ ustunlik qiladi. Ya'ni, davlat siyosati va qarorlari ijobiy kontekstda asoslab beriladi va ularning zarurligi ta'kidlanadi. Bu esa auditoriyada muayyan siyosiy qarashlarning shakllanishiga ta'sir ko'rsatadi [3]. «O'zbekiston 24» telekanali va uning ijtimoiy tarmoqlari o'rtasida kuchli kontent integratsiyasi mavjud. Televideniye orqali berilgan materiallar qisqartirilgan shaklda Telegram va boshqa platformalarda tarqatiladi. Bu esa axborotning qamrovini kengaytiradi va yosh auditoriyani jalb qilish imkonini beradi.

Empirik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, telekanal auditoriya ongiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Respondentlarning aksariyati telekanal axborotlariga ishonch bildirgan va uni muhim axborot manbai sifatida baholagan. Bu esa televideniyaning siyosiy imijini

shakllantirishdagi rolini tasdiqlaydi [6]. Shu bilan birga, zamonaviy auditoriya tobora ko'proq raqamli platformalarga o'tmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar orqali axborot iste'moli oshib borayotgani televideniye uchun yangi raqobat muhitini yuzaga keltirmoqda. Natijada siyosiy kommunikatsiyada integratsiyalashgan yondashuv zarurati paydo bo'lmoqda [5]. Umuman olganda, siyosiy imijni shakllantirish jarayoni kompleks va ko'p omilli tizimdir. Unda kontent sifati, kommunikatsiya strategiyasi, platforma tanlovi va auditoriya bilan muloqot darajasi muhim rol o'ynaydi. Zamonaviy sharoitda davlat organlari ushbu omillarni hisobga olgan holda samarali kommunikatsiya strategiyasini ishlab chiqishi zarur.

Shuningdek, siyosiy kommunikatsiyada ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Fuqarolarga to'liq va ishonchli axborot yetkazish davlat organlariga bo'lgan ishonchni oshiradi. Bu esa siyosiy imijni mustahkamlashning asosiy shartlaridan biridir. Kelgusida siyosiy kommunikatsiya tizimini yanada takomillashtirish uchun interaktivlikni oshirish, tanqidiy fikrlar uchun ochiq maydon yaratish hamda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish zarur. Shu orqali davlat organlari va jamiyat o'rtasida ishonchli va barqaror muloqot tizimini shakllantirish mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida. – Toshkent, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 17-fevraldagi PQ-4996-son Qarori. "Sun'iy intellekt texnologiyalarini jadal joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida". – Toshkent, 2021.
3. Papaloi A., Gouscos D. E-Parliaments and Novel Parliament-to-Citizen Services. – Creative Commons, 2009.
4. Чумиков А.Н., Бочаров М.П. Связи с общественностью: теория и практика. – Москва: Дело АНХ, 2020.
5. Кузнецов П.А. Связи с общественностью для бизнеса: практические приёмы и технологии. – Москва: Дашков и К°, 2021.
6. World e-Parliament Report 2020. Inter-Parliamentary Union (IPU). – URL: <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2021-07/world-e-parliament-report-2020>